

VII. DE STERFONTEIN IN HET PLANTSOEN OP HET MARIE-JOSEPLEIN

Deze bronzen sierfontein werd in 1899 door de Stad Oostende aangekocht in het huis Charles GIBAULT te Parijs en onmiddellijk daarna geplaatst in het plantsoen van het Marie-Joséplein (toen nog Comedieplein genaamd).

Dit sierstuk, twee elegante vrouwen die een waterbekken ondersteunen, kende een kort bestaan als échte fontein, en de waterbak degradeerde al gauw tot bloempot...

In 1927 moest het wijken voor het nationaal hulde-monument ter ere van August BEERNAERT (zie VIII), en prijkte later nog lange jaren op het Conscience plein.

Iconografie : tal van prentkaarten tonen de sierfontein, zowel nog als originele fontein en als bloemhouder.

Zie ook OIOP 2, nr. 46 (fontein) en 49 (bloembak).

VIII. NATIONAAL HULDEMONUMENT AUGUSTE BEERNAERT OP HET MARIE-JOSEPLEIN

In 1927 moest de onder VII besproken sierfontein op het Marie-Joséplein dus de plaats ruimen voor het August Beernaert-monument. Even toch een woordje over de figuur van August Beernaert (broer van de kunstschilderes Euphrosine), een kapitaal politicus ten tijde van Leopold II :

Auguste BEERNAERT werd op 26 juli 1829 te Oostende geboren als zoon van Bernard BEERNAERT en Euphrosine-Josephine ROYON.

Na enkele jaren verliet de familie Oostende en woonde achtereenvolgens te Dinant, Namur, Leuven en Brussel. Dit onwille van de promoties van vader BEERNAERT.

A. BEERNAERT ontving huisonderricht van zijn moeder en promoveerde in 1850 te Leuven tot doctor in de rechten. Na postuniversitaire studie in Parijs, Bonn en Heidelberg vestigde August Beernaert zich in Brussel, waar hij spoedig naam maakte in de juridische kringen. Zijn politieke ideeën waren liberaal geïnspireerd, doch hij distantieerde zich van het laïcisme in de liberale partij.

De beslissing zowel als de partijkeuze wekten verwondering, toen Beernaert in 1873 besloot tot een politieke loopbaan. Hij aanvaardde het ministerie van Openbare werken in het katholieke kabinet-De Theux-Malou en werd een jaar later tot volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Tielt gekozen. In de oppositie tegen de radicaal-liberale regering-Frère Orban (1878-1884) werkte Beernaert aan de organisatie en het programma van de katholieke partij. Hij was minister van landbouw, nijverheid en openbare werken in de overgangsregering-Malou-Jacobs en vormde in oktober 1884 een nieuw katholiek kabinet, dat hij leidde en waarin hij minister van financiën was (1884-1894). Beernaert voerde een krachtig centrum-beleid, waardoor een eind kwam aan de partijpolitieke radicalisering van de vorige jaren. Ook aan andere problemen gaf hij een grondige en vaak beslissende oplossing. Zo stimuleerde Beernaert de economische ontwikkeling van België tot een nijverheidsstaat en bevorderde consequente aanpassingen in de landbouw.

Hij hielp de koloniale plannen van Leopold II verwerklijken en bereidde de latere overname van Kongo door België voor. Bovendien nam hij het initiatief tot de sociale wetgeving en steunde ook de democratisering op politiek gebied. Deze kreeg gestalte in de grondwetsherziening van 1893 met de hervorming van de senaat en de invoering van het algemeen meervoudig stemrecht. Principieel veroordeelde Beernaert de officiële miskennis van het Nederlands na 1830 als "een schreeuwende onrechtvaardigheid", waarvoor hij de verfranste leidende standen in Vlaanderen verantwoordelijk achtte. Daarbij wees hij terecht op de psychologische en sociale vervreemding ten gevolge van de breuk tussen volkstaal en landstaal. Eerder uit een Belgisch dan uit een Vlaamsgezind streven naar rechtvaardigheid heeft Beernaert enkele eisen van de V.B. ten dele ingewilligd door het uitoefenen van enige druk op de toepassing van de bestaande taalwetten, door bankbiljetten, munten en postzegels ook van een Nederlandse tekst te voorzien en door de oprichting een oud Vlaams verlangen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (1886). Vele Vlaamsgezinden hadden op een ruimere tegemoetkoming gehoopt. Maar Beernaert begreep niet altijd de gegrondheid van de Vlaamse grieven, die trouwens door anti-Vlaamse krachten werden geminimaliseerd of ontkend. De met emotie geladen taal- en cultuurstrijd verontrustte hem. Hij pleitte voor wederzijds begrip en goede verstandhouding tussen Vlamingen en Walen op basis van rechtvaardigheid en gematigdheid, als een noodzaak voor het voortbestaan van België.

Toen in 1894 zijn wetsontwerp tot invoering van de evenredige vertegenwoordiging in de afdelingen van de Kamer werd verworpen, nam Beernaert ontslag. Hij bleef in het parlement zitting houden als volksvertegenwoordiger voor Roeselare-Tielt en was van 1895 tot 1900 Kamervoorzitter. Nochtans verminderde zijn belangstelling voor de binnenlandse politiek; zijn grote persoonlijkheid, juridische vorming en staatsmanschap dreven hem naar een rusteloze strijd voor eenmaking van het internationaal recht en voor beperking van de bewapening en de oorlogvoering. Het was tijdens de zitting van de Interparlementaire Unie in 1912, dat August Beernaert op drieëntachtigjarige leeftijd te Luzern in Zwitserland overleed.

In 1909 had hij de Nobelprijs voor de Vrede ontvangen.

X X X

Voor me ligt een kleine brochure "A propos de deux monuments à ériger à Ostende. Articles parus dans le Carillon sous la signature de St. - Cère", octobre 1925 (25 blz.).

Een verzameling van artikels geschreven door St. Cère (lees sincère/oprecht), alias Edw. De Cuyper in het Oostendse dagblad "Le Carillon". DE CUYPER trekt daarin fel van leer tegen de persoon van August BEERNAERT die, naar hij beweert, niets voor zijn geboortestad Oostende had gedaan, en ooit eens zou beweerd hebben dat hij "beschaamd was een Oostendenaar te zijn". DE CUYPER licht ook even de sluier over enige veronderstelde corruptie van A. BEERNAERT n.a.v. het toekennen van de Leopoldsoorde aan een Oostends burgemeester. Contra BEERNAERT tot en met dus, dik uitgesmeerd over 25 blz.

Uit die brochure leren we ook dat reeds in 1912 en 1913 plannen voor een BEERNAERT-monument te Oostende ter sprake waren gekomen in de Gemeenteraad, en dat dit niet bij iedereen - naar gelang de politieke overtuiging - in goede aarde was gevallen. In de vroege twintiger jaren duurden die pro of contra - palabers nog steeds voort...

... Het BEERNAERT-monument werd tenslotte plechtig ingehuldigd op 25 september 1927. Van deze ceremonie bestaat een fotoreportage door M. ANTONY.

De erg gelijkende buste was het werk van beeldhouwer Louis MASCRE, die zich daartoe sterk had geïnspireerd op de BEERNAERT-buste van zijn leraar Paul DE VIGNE, die zich in de Kamer van Volksvertegenwoordigers te Brussel bevindt.

De meer dan levensgrote buste, in weerbestendige PORACCI-marmer, rust op een stele in POULINAY-steen, waarop in reliëf het wapenschild van België is aangebracht. Erachter is een gebogen afsluiting met smeedijzer aangebracht. Architect Max WINDERS tekende daarvoor de plannen. De afsluiting is in blauwsteen uit de groeven van MERBRES-SPRIMONT. Daarop is de tekst aangebracht : "HOMMAGE NATIONAL - NATIONALE HULDE".

X X X

Louis MASCRE (Brussel, 21.06.1871 - Brussel, 15.10.1929), een nu totaal vergeten beeldhouwer, STUDEERDE aan de Brusselse Academie (grote prijs in 1898) en had Paul De Vigne, Jef Lambeaux en Thomas Vinçotte als leraars. In 1903 behaalde hij een tweede Romeprijs.

MASCRE was een gepatenteerde "medaillon- & bustekapper", die o.m. Prinses Astrid, Edmond PICARD, Georges GRAHAM en FIERENS-GEVAERT vereeuwigde. Het Museum te Antwerpen bezit zijn brons "De kus".

Ook de smeedijzeren afsluiting achter het Beernaert-memoriaal en de bijbehorende gaslantaarns (die trouwens dringend aan eerherstel toe zijn) zijn onze aandacht meer dan waard.

Dit sierlijk-monumentaal smeedwerk is een creatie van de Lierse kunstsmid Lodewijk VAN BOECKEL (1857-1944).

"Den Boeckel", zoals deze kunstsmid in de omgang genoemd werd, genoot met zijn van grote virtuositeit getuigend ijzersmeedwerk enorme waardering tot ver over 's lands grenzen.

Hij smeedde uithangborden, bloemtakken, schoorsteenstukken, luchters, inktstellen, putkooien, lantaarns, kemphanen, uilen, trapleuningen, borstweringen, arenden, draken enz. U kunt zijn werk nu nog steeds bewonderen in het stevige Timmermans-Opsomer-Van Boeckelmuseum te Lier.

Het BEERNAERT-monument vindt u op de mei-bladzijde van uw "PLATE"-kalender.

- Lit. : - Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, Tielt-Utrecht, 1973, p. 146-147.
- F.V., In de artistieke hel van vuurduivel Van Boeckel, in De Standaard, 14 december 1982, p. 12.
- C. LOONTIENS, Guide du Touriste. Les monuments et les édifices remarquables d'Ostende..., Oostende s.d.
- N. HOSTYN, De familie ROYON en hun aanverwanten, in V.V.F. - streepje, juni 1980.

N. HOSTYN